

POROČILO
AGENCIJE ZA ENERGIJO O REALIZIRANIH
PRIHODKIH OD PREZASEDENOSTI IN NJIHOVI
PORABI V REPUBLIKI SLOVENIJI ZA OBDOBJE OD
1. JANUARJA DO 31. DECEMBRA 2021

Maribor, februar 2022

Direktorica
mag. Duška Godina

1 UVOD

Dne 14. junija 2019 je bila v evropskem uradnem listu objavljena Uredba (EU) 2019/943 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o notranjem trgu električne energije (prenovitev) (v nadaljevanju Uredba EU 2019/943), ki v 19. členu spreminja dosednji način in obdobje poročanja podatkov o realizaciji prihodkov od prezasedenosti.

To poročilo je izdelano skladno z določbami Uredbe EU 2019/943, ki v 19. členu (Prihodki od prezasedenosti) v drugem odstavku opredeljuje, da imajo pri dodelitvi vsakega prihodka, ki nastane zaradi dodeljevanja zmogljivosti med območji, prednost naslednji cilji:

- a. zagotovitev dejanske razpoložljivosti dodeljene zmogljivosti, vključno z nadomestilom za čvrstost, ali
- b. ohranjanje ali povečanje zmogljivosti med območji prek optimizacije uporabe obstoječih povezovalnih vodov z usklajenimi popravnimi ukrepi, kjer je to ustrezno, ali kritje stroškov, ki nastanejo zaradi naložb v omrežje, ki so pomembna za zmanjšanje preobremenjenosti povezovalnih vodov.

V nadaljevanju tretji odstavek 19. člena Uredbe EU 2019/943 določa, da če so ustrezno izpolnjeni prednostni cilji iz 2. odstavka, se lahko prihodki uporabijo kot prihodek, ki ga regulativni organi upoštevajo pri odobritvi metodologije za obračunavanje omrežnih tarif ali določanje omrežnih tarif ali oboje. Preostali prihodki se zabeležijo na ločenem internem računu, dokler jih ni mogoče porabiti za namene iz 2. odstavka.

Glede na določila 5. odstavka 19. člena morajo regulativni organi do 1. marca vsakega leta obvestiti ACER in objaviti poročilo o realizaciji in porabi prihodkov od prezasedenosti, ki mora vsebovati prikaz realizacije prihodkov v preteklem letu, prikaz porabe uporabi teh prihodkov na podlagi 2. odstavka 19. člena (vključno s konkretnimi projekti, za katere so bili prihodki uporabljeni, in zneskom, prenesenim na ločen interni račun), prikaz zneska, ki je bil uporabljen pri izračunu omrežnih tarif, in potrditvijo, da je bila poraba prihodka za namene znižanja tarif skladna s 3. in 4. odstavkom 19. člena. Prav tako ta odstavek tudi določa, da v primeru, da se nekaj od prihodkov od prezasedenosti uporabi pri izračunavanju omrežnih tarif, se v poročilu v ustreznih primerih opiše, kako so operaterji prenosnih sistemov izpolnili prednostne cilje iz 2. odstavka, kadar je ustrezno.

23. decembra 2020 je ACER sprejel metodologijo in priporočilo glede poročanja na področju prihodkov od prezasedenosti, in sicer:

- Metodologijo operaterjev prenosnih sistemov glede porabe prihodkov od prezasedenosti v skladu 19. členom Uredbe EU 2019/943 (TSOs' Methodology for the Use of Congestion Income for the purposes referred to in Article 19(2) of Regulation (EU) 2019/943, in accordance with Article 19(4) of Regulation (EU)

2019/943) – v nadaljevanju »metodologija UCI«, ki v svojem 6. členu določa, da se njena določbe pričnejo uporabljati za prihodek, ki ga bodo operaterji realizirali od 1. januarja 2022 dalje

- Priporočilo ACER št. 1/2020 o regulatorjevih aktivnostih in poročanju o porabi prihodkov od prezasedenosti (Recommendation No. 01/2020 of the European Agency for the Cooperation of Energy Regulators on NRAs activities and reporting on the use of congestion income) – v nadaljevanju – »priporočilo UCI«, ki se sicer po vsebini prilagaja metodologiji UCI, vendar pa nalaga regulatorjem v prehodnem obdobju (do poročanja o realizaciji prihodkov po 1. 1. 2022 dalje) določene obveznosti glede poročanja po posameznih kategorijah.

Ker pa se bo metodologija UCI začela uporabljati šele za prihodke, ki jih bodo operaterji realizirali po 1. 1. 2022, se je Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija) odločila, da bo poročilo o realiziranih prihodkih od prezasedenosti in njihovi porabi za leto 2021 sestavila po enakem principu kot za leto 2020 in pri tem upoštevala načrtovani nabor naložb/ukrepov, ki jih je opredelila v odločbi o namenski porabi prihodkov od prezasedenosti za izvajalca dejavnosti systemskega operaterja prenosnega elektroenergetskega omrežja v regulativnem obdobju od 1. 1. 2019 do 31. 12. 2021.

Glede izpolnjevanja prednostnih ciljev iz 2. odstavka 19. člena Uredbe EU 2019/943 sistemski operater utemeljuje, da v letu 2021 ni imel stroškov iz zagotovitve dejanske razpoložljivosti dodeljene zmogljivosti, vključno z nadomestilom za čvrstost (točka 2.a 19. člena Uredbe EU 2019/943), prav tako ne naložb v omrežje, ki so pomembne za zmanjšanje preobremenjenosti povezovalnih vodov (točka 2.b 19. člena Uredbe EU 2019/943), razen naložbe »I039-137: DV 2 x 400 kV Cirkovce-Pince, DV + OPGW«, ki pa se je financirala s prihodki od prezasedenosti preteklih let. Ob tem sistemski operater prav tako navaja, da s svojim prenosnim omrežjem ne povzroča čezmejnih zamašitev, zato v prihodnje ne bo vlagal v nove čezmejne povezovalne vode ali nadgradnjo obstoječih, kar je razlog, da realiziranih prihodkov leta 2021 ni rezerviral za morebitna prihodnja vlaganja. Skladno s tem sistemski operater prav tako ugotavlja, da je zaradi omenjenih razlogov poraba prihodkov od prezasedenosti kot prihodek za znižanje omrežnih tarif skladna s 3. točko 19. člena Uredbe EU 2019/943 in hkrati tudi edina smiselna. Na podlagi navedenega agencija meni, da so izpolnjeni prednostni cilji iz drugega odstavka 19. člena Uredbe EU 2019/943 in se zato posledično celotni realizirani prihodki od prezasedenosti leta 2021 namenijo za znižanje omrežnih tarif.

Poročilo vsebuje informacijo o realiziranih prihodkih od prezasedenosti in njihovi porabi v Republiki Sloveniji za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2021. Prihodki od prezasedenosti so bili realizirani na podlagi izvajanja dražb na mejah Republike Slovenije, kjer ima slovenski prenosni sistem povezavo s sosednjimi sistemi.

2 OPIS IZVAJANJA DRAŽB NA MEJAH REPUBLIKE SLOVENIJE

Področje dodeljevanja in uporabe medobmočnih prenosnih zmogljivosti (v nadaljevanju MPZ) je v EU v obdobju poročanja urejala Uredba EU 2019/943. Uredba med drugim zahteva obvezno uporabo tržnih metod dodeljevanja razpoložljivih MPZ v vseh časovnih obdobjih. V letu 2021 sta to področje dodatno urejali še Uredba Komisije (EU) 2015/1222 o določitvi smernic za dodeljevanje zmogljivosti in upravljanje prezasedenosti (v nadaljevanju Uredba EU 2015/1222), ki ureja področje določanja in dodeljevanja MPZ za dan vnaprej in znotraj dneva, in Uredba Komisije (EU) 2016/1719 o določitvi smernic za terminsko dodeljevanje zmogljivosti (v nadaljevanju Uredba EU 2016/1719), ki ureja področje določanja in dodeljevanja MPZ za obdobja, ki so daljša od dneva vnaprej.

Uredba EU 2015/1222 določa, da mora dodeljevanje MPZ za dan vnaprej potekati v okviru enotnega spajanja trgov na način avkcijskega trgovanja. Tudi dodeljevanje MPZ znotraj dneva mora potekati v okviru enotnega spajanja trgov, vendar na način sprotnega trgovanja. Uredba EU 2016/1719 po drugi strani določa, da lahko za časovna obdobja, ki so daljša od dneva vnaprej, dodeljevanje MPZ poteka v obliki dodeljevanja fizičnih ali finančnih pravic uporabe MPZ z uporabo eksplicitnih dražb. To dodeljevanje mora potekati preko skupne evropske dražbene platforme in z uporabo enotnih pravil za skupni evropski trg.

Slovenija je z mejo z Italijo že od februarja 2014, z mejo z Avstrijo pa od julija 2016 vključena v tako imenovano vseevropsko spajanje trgov za dan vnaprej. Junija 2018 je bila v to spajanje trgov vključena tudi slovensko-hrvaška meja. To pomeni, da je v celotnem obdobju poročanja dodeljevanje MPZ za dan vnaprej na vseh mejah, na katerih ima Slovenija medobmočne povezave, to je slovensko-avstrijski slovensko-italijanski in slovensko-hrvaški, potekalo v okviru vseevropskega spajanja trgov, torej skladno z določili Uredbe EU 2015/1222.

V celotnem letu 2021 je dodeljevanje MPZ znotraj dneva na slovensko-avstrijski in slovensko-hrvaški meji potekalo v okviru enotnega evropskega spajanja trgov znotraj dneva. Najpomembnejša sprememba na področju dodeljevanja MPZ se je zgodila 21. septembra 2021, ko je bila v enotno spajanje trgov znotraj dneva s sprotnim trgovanjem vključena še slovensko-italijanska meja. Tudi po tej vključitvi se na tej meji še vedno izvajajo tri regionalne dopolnilne implicitne dražbe, od katerih potekata dve v dnevu pred dobavo, na njih pa se dodeljujejo zmogljivosti za vse ure dneva, tretja pa poteka na dan dobave, na njej pa se dodeljujejo zmogljivosti le za drugih 12 ur dneva. Taka rešitev je skladna tudi z Uredbo EU 2015/1222, ki predvideva možnost uporabe tako imenovanih regionalnih dopolnilnih dražb.

V okviru terminskega dodeljevanja MPZ, ki ga pokriva Uredba EU 2016/1719, so se na vseh slovenskih mejah zmogljivosti dodeljevale na letni in mesečni ravni. To dodeljevanje je potekalo v obliki eksplicitnih dražb, na katerih so se dodeljevale zmogljivosti v obliki fizičnih pravic uporabe z uporabo načela »uporabi ali prodaj«.

To načelo pomeni, da se vse zmogljivosti, ki jih imetniki do določenega roka ne nominirajo in s tem potrdijo njihove dejanske uporabe, prenesejo na dodeljevanje za dan vnaprej, pri čemer imetniki pravic uporabe MPZ kot nadomestilo prejmejo plačilo v vrednosti produkta cenovne razlike med trgovoma, dosežene pri spajanju trgov za dan vnaprej, in količine neuporabljenih zmogljivosti. V vlogi skupne platforme za izvajanje dražb je na vseh slovenskih mejah nastopala dražbena hiša JAO (Joint Allocation Office) s sedežem v Luksemburgu. Pri izvajanju vseh dražb na letni in mesečni ravni na slovenskih mejah so bila uporabljena tako imenovana harmonizirana dražbena pravila, ki se uporabljajo tudi na vseh drugih mejah na skupnem evropskem trgu z električno energijo.

Pri dodeljevanju zmogljivosti v okviru spajanja trgov je na slovenski strani poleg sistemskega operaterja, družbe ELES d.o.o., sodelovala tudi družba BSP Energetska Borza d.o.o., ki jo je agencija leta 2019 ponovno določila za imenovanega operaterja trga z električno energijo (IOTEE) za trgovalno območje Slovenije za obdobje štirih let.

3 REALIZACIJA PRIHODKOV OD PREZASEDENOSTI

Sistemski operater je v obdobju od 1. januarja do 31. decembra 2021 realiziral 40.898.766 EUR prihodkov od prezasedenosti. Navedeni prihodki od prezasedenosti so bili realizirani na vseh mejah, in sicer:

v EUR	
MEJA	2021
Avstrija	22.098.429
Hrvaška	1.244.731
Italija	17.555.606
SKUPAJ	40.898.766

Tabela 1: Realizirani prihodki od prezasedenosti v obdobju od 1. januarja do 31. decembra 2021

4 PORABA PRIHODKOV OD PREZASEDENOSTI

Iz podatkov sistemskega operaterja o realiziranih prihodkih od prezasedenosti in njihovi uporabi za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2021 izhaja, da so realizirani prihodki od prezasedenosti leta 2021 skladno s prikazom v Tabeli 2 namenjeni kot dohodek, ki ga regulativni organ upošteva pri odobritvi metodologije za obračunavanje omrežnih tarif in/ali določanju tarif.

	v EUR
Poraba prihodkov od prezasedenosti tekočega obdobja	2021
Kot dohodek, ki ga regulativni organ upošteva pri odobritvi metodologije za obračunavanje omrežnih tarif in/ali določanju tarif	40.898.766
SKUPAJ	40.898.766

Tabela 2: Poraba prihodkov od prezasedenosti v obdobju od 1. januarja do 31. decembra 2021

V obdobju od januarja do decembra 2021 je bila realizirana skupna poraba prihodkov od prezasedenosti leta 2021 in istoimenskih prihodkov preteklih let v višini 74.337.427 EUR, od tega so bili prihodki od prezasedenosti preteklih let (z ločenega internega računa) porabljeni za naložbe v znesku 33.438.661 EUR.

Podroben prikaz prihodkov po posameznih naložbah za namene vzdrževanja in povečevanja prenosnih zmogljivosti je razviden iz prikaza v tabeli 3.

Številka investicije /projekta	Poraba prihodkov od prezasedenosti (iz tekočega obdobja in internega računa) za vzdrževanje ali povečevanje povezovalne zmogljivosti prek naložb v omrežje, zlasti z novimi povezovalnimi vodi	Realizacija 2021		
		Prihodki tekočega obdobja	Interni račun	SKUPAJ
39/138	DV 2x400 kV Cirkovce-Pince; DV + OPGV	0	33.438.661	33.438.661
	SKUPAJ	0	33.438.661	33.438.661

Tabela 3: Poraba prihodkov od prezasedenosti v obdobju od 1. januarja do 31. decembra 2021 po posameznih naložbah za namene vzdrževanja in povečevanja medobmočnih prenosnih zmogljivosti

Realizirani prihodki od prezasedenosti leta 2021 v znesku 40.898.766 EUR bodo vključeni v izračun odstopanj za regulativno leto 2021 in temu posledično bodo namenjeni pokrivanju stroškov delovanja systemskega operaterja.

Stanje prihodkov od prezasedenosti preteklih obdobj na ločenem internem računu systemskega operaterja 31. decembra 2021 znaša 0 EUR.